

PARTICIPATIE van bewoners bij bouwprojecten

Slotdebat wijk-raadpleging Wijkraad West 2007 op 30 januari 2008

locatie: J.P. Coenhof 260 (J.P. Coenstraat) Utrecht - Wijk West

verslag: Marja van Steijn, Tekstbureau Talent

10

Aanwezig: ruim 100 belangstellenden (raadsleden, wethouders, bewoners, projectontwikkelaars, ambtenaren) (zie presentielijst; al heeft waarschijnlijk niet iedereen getekend)

• Opening

20

Als voorzitter van Wijkraad West opent Eveline van der Aa het slotdebat van de wijk-raadpleging 2007. Dit slotdebat gaat in op bewonersinspraak bij nieuwbouwprojecten in de wijk, en gezien de opkomst is het een onderwerp dat velen raakt. Het is ook een bijzondere avond omdat er een combinatie is gemaakt met het bezoek van de gemeenteraad aan wijk West, en daarom krijgt raadslid Mieke Peetoom als eerste het woord. Zij nodigt iedereen die iets met de raadsleden wil bespreken, daartoe van harte uit. Er is een aparte ruimte voor ingericht, waar de raad tijdens de gesprekken in de subgroepen gereed staat om met de bewoners in gesprek te gaan.

30

Eveline van der Aa heet naast de bewoners ook de projectontwikkelaars, wethouders, raadsleden en ambtenaren welkom. Ze bedankt de bewoners voor het meedoen aan het onderzoek door het onderzoeksbureau Labyrinth, in opdracht van de wijkraad West. Het ging daarbij om de inspraak bij nieuwbouwprojecten in deze wijk, en om de vraag hoe de dialoog daarbij tussen gemeente en bewoners werd vormgegeven.

40

De wijkraad – voor alle duidelijkheid – is geen onderdeel van de gemeente, maar het is een groep betrokken bewoners, die gevraagd en ongevraagd advies geven aan het college van B&W.

Het afgelopen jaar kwam de wijkraad meermalen in contact met bewoners die waren vastgelopen in het inspraakproces: te laat betrokken, niet in lijn met het gemeente-beleid; dat gaf het gevoel dat er voortdurend 'brandjes geblust moesten worden'. Dat wilde de wijkraad graag doorbreken met een constructieve actie, en zo is het onderzoek en ook deze avond dus bedoeld.

Bureau Labyrinth heeft alle ervaringen op dit gebied in kaart gebracht, en op basis van die gegevens wordt vanavond bekeken *hoe het anders kan*.

Klaas Wiertzema (Erasmus Universiteit Rotterdam) is uitgenodigd om - als onafhankelijk voorzitter - het gesprek te leiden.

Er zijn eigenlijk twee vormen van inspraak: 1) van mensen die opkomen voor hun eigen belang, *NIMBY*, en dat is hun goed recht; en 2) bewonersinspraak, bewonersbetrokkenheid, inspraak van mensen die willen meepraten over de toekomst in de wijk en de leefbaarheid op de *lange termijn*.

Er bleken veel frustraties te zijn. Hopelijk zijn de onderzoeksresultaten een opmaat om handen en voeten te geven aan deze vorm van bewonersbetrokkenheid, ook in het kader van verantwoord burgerschap. "Laten

we vanavond stappen zetten om dat beter vorm te geven!”

- **De onderzoeksresultaten in kaart gebracht**

Nathan Rozema van Bureau Labyrinth benadrukt dat de wijkraad tot doel heeft een constructieve discussie te voeren over dit onderwerp. Bewoners staan centraal, en daarom zijn er interviews geweest met bewonersorganisaties.

Wie bevinden zich nog meer in het krachtenveld van de participatie bij nieuwbouw? Dat zijn de gemeente (ambtenaren, bestuur), en marktpartijen (projectontwikkelaars). Ook zij zijn benaderd voor een interview. Het eerst waren de bewoners aan de beurt. Ze zijn eerst individueel benaderd, en daarna gezamenlijk. Methodisch is het een zgn. kwaliteitsonderzoek geweest.

10 Zeven projecten kwamen daarbij aan de orde:

1. Johan de Meesterstraat
2. Groeneweg-Zuid
3. Groeneweg-Midden
4. Bartoklaan/Leidseweg
5. Cereolterrein
6. Kop van Lombok
7. Terrein Wim Sonneveldschool

Er zijn verschillende 'participatiegraden' in het participatieproces (de participatieboom):

- 20
- de burgers beslissen
  - meebeslissen
  - meepraten (inspraak)
  - meedenken
  - meeweten
  - de overheid beslist.

Bij complexe bouwprojecten is het voortraject niet verplicht. Wat wél gebeuren moet: opstellen startnotitie, opstellen nota van uitgangspunten, ruimtelijke onderbouwing en grondexploitatie. Het juridische onderdeel van de procedure bestaat uit zienswijzen indienen en evt. bezwaar en beroep.

30 **Bewoners willen eerder en intensiever betrokken worden bij de planvorming**, dat kwam duidelijk naar voren. Ze willen zelf meedenken over de uitgangspunten van de projecten (bouwhoogten, bouwvolumes, inrichting gebied, = nota van uitgangspunten). Hun idee is dat de uitgangspunten vaak al bepaald zijn, en dat pas *daarna* een informatieavond wordt georganiseerd. Maar: ze willen meedenken, en niet alleen maar geïnformeerd worden.

En hoe reageerde de gemeente? De gemeente vindt het lastig dat bewoners vaak terugkomen op beslissingen die al eerder genomen zijn. Als voorbeeld: er wordt een masterplan opgezet over scholenhuisvesting, daar konden burgers op inspreken, en dat heeft dan gevolgen voor het stappenplan. Destijds hadden ze dus al zienswijzen kunnen indienen.

40 De gemeente gaf vervolgens aan dat de representativiteit van bewonersgroepen niet duidelijk is, en dat bewoners vaak geen zicht hebben op andere gemeentelijke doelstellingen (denk aan voldoende scholen, voldoende woningen). Verder zijn bewoners vaak teleurgesteld als hun wens niet gerealiseerd is, terwijl het proces dan volgens de gemeente juist goed is verlopen.

Ook **het voeren van de regie** is aan de orde gesteld in de gesprekken.

50 Bewoners vinden dat de gemeente onvoldoende de regie voert, en dat projectontwikkelaars teveel vrijheden krijgen. Ze herkennen zich vaak in de gemeentelijke visies, maar vinden dat die visies vaak worden losgelaten ('postzegeldenken'). Ze ervaren een gebrek aan visie bij ambtenaren en vinden de onderbouwing van plannen vaak niet correct ('gegoochel met cijfers'). De werkelijke effecten van projecten voor de burgers worden vaak onderschat: iets algemeen hoeft niet van toepassing te zijn voor hún wijk, hún buurt.

De gemeente gaf aan dat het erg bepalend is of de gemeente grond in bezit heeft. Zo niet, dan zijn de middelen om projectontwikkelaars te sturen, beperkter. Ook werd aangegeven dat projectontwikkelaars meewerken aan de ontwikkeling van de stad, dat ze in hun ideeën gestimuleerd moeten worden. Tot slot werd opgemerkt dat de burgers visies e.d. soms te letterlijk nemen ("het is maar een visie").

Bewoners vinden dat er te makkelijk wordt gedaan over communicatie, "zie er maar uit te komen als goede burens". Ze vinden dat ze onvoldoende worden geïnformeerd, en zijn veel tijd kwijt aan het verkrijgen van tijdige en juiste informatie. Daarbij wijzen ze op verschillende struikelblokken: de timing van de

inspraakmomenten is een probleem / de reactietermijn is te kort / ambtelijk of juridisch taalgebruik / agenda's: afhankelijk van agenda van de raad voor spreektijd / verwijzing naar andere stukken, waarbij het moeilijk is om die beleidsstukken in handen te krijgen.

De gemeente zegt dat het belangrijk is om de momenten van inspraak te vermelden, en men verwijst naar wijkbureau en accountmanager als aanspreekpunt.

Een ander onderwerp van gesprek was de **communicatie**.

- 10 Verschillende bewonersorganisaties zeiden dat de lijntjes vroeger korter waren, en dat ze makkelijker met wethouders over projecten konden praten. Nu is er officieel spreektijd, maar dat is lastiger. Er is onduidelijkheid over de rol, positie en bevoegdheden van bewoners.

Tot slot is er gesproken over de **mate van invloed**. In alle groepen kwam naar voren dat bewoners teleurgesteld zijn over de mate waarin zij invloed konden uitoefenen. Bewoners moeten daar alternatieven voor vinden, en ze noemen de pers, of lobbywerk.

Een alternatief plan wordt vaak onvoldoende in overweging genomen, en de gemeente heeft een erg juridische insteek maar zou meer pro-actief in gesprek moeten gaan met belanghebbenden (zoals bewoners).

- 20 Ook projectontwikkelaars zijn geïnterviewd. Zij vinden het belangrijk dat bewoners geïnformeerd worden maar vragen zich soms wel af wie nu eigenlijk hun klanten zijn. Eigenlijk vinden zij dat dat de rol is van de gemeente want die moet de communicatie volgens de inspraakprocedure voeren.

Samenvattend:

Bewoners vinden dat ze te laat worden betrokken bij de planvorming. Ze willen meedenken bij de uitgangspunten en niet alleen geïnformeerd worden.

(Ze willen dus 'omhoog' in de participatieboom.)

Communicatie: voor bewoners is soms onvoldoende duidelijk wat hun status is en wat er met hun inspraak gebeurt.

- 30 Tijdigheid: het is moeilijk om tijdig toegang te krijgen tot de juiste informatie. Projectontwikkelaars krijgen veel ruimte in de plannen, en de gemeente zou zich daar meer mee moeten bemoeien. Wensen van bewoners raken daardoor ondergesneeuwd.

De visie van de gemeente over de hele wijk en de hele stad strookt vaak niet met wat er in een wijk ontwikkeld wordt.

Het onderzoeksbureau Labyrinth heeft benadrukt dat zij de frustratie in kaart moest brengen maar dat alle bewonersgroepen dit onderzoek zagen als een kans om de situatie nu eens echt te verbeteren.

• VRAGEN

- 40 Patrice Dijkman (Klein & Fijn Groenewegterrein) verwijst naar het begin van het betoog van Nathan Rozema, toen hij sprak over de drie groepen betrokkenen.

Daar liet hij een plaatje zien van drie kringen; de drie kringen haakten in elkaar, en dat suggereerde dat die groepen het ergens met elkaar over eens waren.

Maar is dat wel zo? Het lijkt toch van niet.

Nathan Rozema antwoordt dat het plaatje niet betekende dat de partijen het met elkaar eens waren, maar dat de belangen elkaar overlappen: een bewoner wil een mooie buurt, en de gemeente wil dat bewoners tevreden zijn. De projectontwikkelaar wil dat zijn plan aansluit bij de wens van de wijk. Dus er zijn gedeelde belangen maar ook heel veel verschillen.

- 50 Hassan Bardai (Wijkraad Zuidwest) gaat in op de belemmeringen die Nathan Rozema heeft opgesomd. Zal dat tot gevolg gaan hebben dat bewoners zich in de toekomst van de participatie zullen gaan terugtrekken ("gemeente, je kan de boom in")? Nathan Rozema antwoordt dat dat inderdaad een risico is. Maar: de mensen willen allemaal graag verder.

Aad van Vliet (Wijkraad Noordwest) stelt vast dat de resultaten van het onderzoek 1 op 1 gekopieerd kunnen worden naar Noordwest.

Is Utrecht hier uniek in? Of is dit een landelijk beeld? En wat kan daaraan gedaan worden?

Nathan Rozema vertelt dat Labyrinth ook onderzoeken doet in andere steden. Hij denkt dat Utrecht meer

bekend stond om zijn formeel juridische insteek (vanuit het kloostertijdperk misschien); Rotterdam heeft een tijd gehad van veel meer invloed voor bewoners, maar daar gaat het nu juist weer de meer juridische kant op.

Yolande de Vos uit de Schepenbuurt vraagt of dit onderzoek is gedaan namens de gemeente, maar dat is niet het geval: het is *op verzoek van de wijkraad* uitgevoerd, en de wijkraad is een *onafhankelijk* vrijwillig adviesorgaan van de gemeente.

10 Yolande de Vos vraagt zich af of er nu meer naar de bewoners geluisterd zal gaan worden of dat het op de oude voet verder gaat, en Nathan Rozema antwoordt dat daar nu juist deze avond voor is georganiseerd. Straks worden er conclusies getrokken en wordt bekeken hoe het idealiter kan.

Eveline van der Aa van Wijkraad West vult aan dat de wijkraad bij projecten de neiging zag om af te haken; per project bekeken is het misschien nog acceptabel, er zijn altijd redenen te bedenken waarom dingen lopen zoals ze lopen. Maar de wijkraad zag een patroon, en vond dat dat zo niet langer kon. Bij bewonersgroepen zit heel veel potentieel om het anders te doen, en de uitdaging is om met die gegevens de eerste stappen te zetten.

20 Ook Nathan Rozema ziet mogelijkheden. Bewonersorganisaties zeggen ook dat ze daadwerkelijk bepaalde doelen bereikt hebben. Ze hebben geprobeerd om genuanceerd te zijn, maar soms valt het zo tegen. De successen zijn er wel, maar deze zijn klein.

Jan Commandeur (Wijkraad Noordoost) zou graag weten hoe het komt dat een ambtenaar niet in staat is om de vertaalslag te maken van de mening van de bewoners naar een projectontwikkelaar of bestuur, waarom die inspraak niet meer teruggekoppeld wordt naar het bestuur toe, en hoe projectontwikkelaars kijken naar de burgers en de ambtenaren. Daar had hij graag ook iets over gehoord, want dat bepaalt ook in belangrijke mate of de projectontwikkelaars in staat zijn om vorm te geven aan wat uit de inspraak komt, zodat burgers er beter van worden. Ambtenaren, bestuurders, projectontwikkelaars: wat zijn hun mankementen?

30 Hierop verwijst Nathan Rozema naar het onderzoeksrapport dat over ongeveer vier weken beschikbaar komt. Daar staat dat uitvoeriger in. Maar een projectontwikkelaar heeft er natuurlijk ook belang bij dat het project goed verloopt, al worstelen ze wel met de vraag wie nu eigenlijk hun klant is. Nathan Roema stelt voor daar straks in de gespreksgroepen verder op in te gaan. En wat betreft de vak-ambtenaren: bij communicatie gaat het vaak mis. Dat kan men met bewonersgroepen spiegelen, want het is belangrijk om goed te communiceren. Er zijn communicatief sterke mensen nodig, net zozeer als technische mensen.

40 Marieke de Roode woont in Complex 507. Dat is een complex met 354 woningen en een paar bedrijfsruimtes in Lombok. Ze vindt het heel jammer dat zij niet zijn opgenomen in het onderzoek. Ze hebben ruim zeven jaar onderhandeld met woningcorporatie Bo-Ex, dus niet met projectontwikkelaars, maar het heeft alles te maken met hoe de gemeente en de corporatie hiermee omgaan. De bewoners van Complex 507 hebben van alles meegemaakt, en het is uiteindelijk mislukt. De conclusie is: triest als de andere partij niet wil luisteren. Dan kun je meedenken wat je wilt maar dan houdt het gewoon op. *[Applaus]*

Nathan Rozema antwoordt dat de wijkraad vooral met particuliere initiatieven wilde praten. Misschien kan het alsnog in kaart worden gebracht.

Marieke de Roode vindt dat het een leer zou kunnen zijn voor andere projecten. Eveline van der Aa licht toe dat het een kwestie van budget is geweest. De wijkraad heeft er wel over gedacht om Complex 507 erbij te betrekken, maar vanwege het budget moesten er keuzes worden gemaakt. En men moet toch érgens beginnen.

50 Han van Dobben van Wijkraad Binnenstad suggereert dat de tijdsdruk ook een belemmering is, want besluitvorming en tijdsdruk zijn heel nauw met elkaar verweven. Dit soort projecten heeft altijd een strakke einddatum, en bewonersinspraak geeft maanden vertraging en leegstand kost geld. Dat element is hierbij niet meegenomen. Volgens Nathan Rozema is het wel aan bod is gekomen. Achteraf kost het vaak meer tijd, omdat bewoners dan de formele bezwaartrajecten ingaan.

Christian Naethuys van Wijkraad Noordoost vindt het heel prettig dat er vanavond zoveel raadsleden en wethouders gekomen zijn. Er zijn veel knelpunten genoemd, maar er eigenlijk één algemene vraag die overheerst: zijn het college en de raadsleden bereid om aan oplossingen te werken?

Nathan antwoordt dat er tijdens de interviews heel goed is meegewerkt. Zij weten ook dat er frustraties zijn, en het is zijn persoonlijke overtuiging dat college en raadsleden dat graag willen verbeteren.

Gespreksleider Klaas Wiertzema rondt de discussie hier af. In het volgende onderdeel mogen de aanwezigen een actieve rol spelen. Want *participatie* betekent *participeren!* Alle aanwezigen zijn verdeeld in zeven gespreksgroepen, te weten de zes genoemde projecten in wijk West, + een groep die met de raad in gesprek wil gaan.

10

De zes gespreksgroepen over projecten bespreken de volgende drie vragen.

Vragen voor de gespreksgroepen

- *Op welke zaken willen bewoners invloed uitoefenen? Wát?*
- *Op welke momenten moeten bewoners worden betrokken bij bouwprojecten in de wijk? Wáanneer?*
- *Hoe moeten bewoners betrokken worden bij bouwprojecten? Communicatie? Hóe?*

• Discussie in groepen

Onder het genot van een kop koffie wordt er met veel vuur en passie gediscussieerd! Er komen boeiende gesprekken los, waarin bewoners en gemeentebestuur elkaar ontmoeten, en waarin projectontwikkelaars het vuur na aan de schenen wordt gelegd. Maar er wordt ook veel gelachen!

20

• Plenair

Het is makkelijker om te zeggen "het gaat niet goed", dan om alternatieven te bedenken, zo betoogt Klaas Wiertzema. Maar die alternatieven zijn nodig.

Het is niet de bedoeling om alles wat in de werkgroepen te bespreken nu terug te rapporteren; de flipovers worden ter beschikking gesteld aan de wijkraad en de opmerkingen daaruit zullen zeker verspreid worden.

(Toezegging 1) Door de grote opkomst was niet iedereen altijd verstaanbaar, maar hopelijk heeft iedereen kunnen zeggen wat hij of zij zich voorgenomen had. Mocht er toch nog iets te binnen schieten, dan kan dat alsnog ingeleverd worden en in het verslag worden meegenomen. **(Toezegging 2)**

30

De wijkraad had niet de illusie om te komen tot een oplossing, maar deze avond is bedoeld als een aanzet om te komen tot een andere manier van werken.

Er waren drie vragen: WANNEER, WAT, HOE.

Daar zijn uiteenlopende benaderingen voor.

Eerst de wanneer-vraag.

Wat hebben de aanwezigen in hun groep gehoord wat zij de moeite waard vonden?

Wijkeffectrapportage (WER)

40

Een deelneemster vertelt dat in haar groep het idee werd geopperd om bij grote bouwplannen in een heel vroeg stadium van de planvorming de wijk te betrekken, via een soort 'wijk-effectrapportage' (vergelijkbaar met MER, milieu-effectrapportage), waarin de bouwontwikkelingen in hun samenhang worden gepresenteerd.

Klaas Wiertzema vraagt wat daarin zou moeten staan, waarop spreekster antwoordt dat het dienstbaar zou moeten zijn aan het emancipatieproces.

Mensen, die actief meedenken in de ontwikkelingen van hun stad, hebben vaak ongelofelijke gevoelens van machteloosheid en worden door de lange lijnen vaak in de belangenbehartiging gedwongen. Als de gemeente met de wijk samen eerst gaat zoeken naar de samenhang, dan worden beide partijen geëmancipeerd.

50

Klaas Wiertzema is benieuwd of daar een verplichte rapportage aan vast zou moeten zitten, en spreekster voelt daar wel voor.

Leo Tebbens van Wijkraad Zuidwest wil daar graag op ingaan. Een wijkeffectrapportage veronderstelt dat er een plan *ligt*. Maar het is iets prettiger om dat plan *zelf vorm te geven*. Leo denkt dat je als wijkbewoners in een zo vroeg mogelijk stadium betrokken moet worden bij de nota van uitgangspunten, en dat de Dienst

Stadsontwikkeling dat ook initieert en wijkorganisaties bij de nota van uitgangspunten zou moeten betrekken. Wat is dan zo vroeg mogelijk? zo vraagt Klaas Wiertzema.

Leo Tebbens vindt dat dat moet gebeuren op het moment dat er een initiatief ontstaat om een bepaald terrein te gaan herontwikkelen. Vanaf dat moment moet men met een aantal partijen om de tafel gaan zitten om te horen welke behoeften er liggen vanuit de wijk. En misschien ook met de projectontwikkelaar.

Anneke Mosselman zat in dezelfde groep. De wijkeffectrapportage werd in de context geplaatst als gemeente kortere lijnen kan maken door middel van gebiedsvisies. **Men is structureel met elkaar in gesprek, en op het moment dat er een plan is moet men een wijk-effectrapportage maken.**

10 Stedenbouwkundige Hans van Heel merkt op dat dat een taak is van de afdeling Planologie van de gemeente. Dat is hun professie.

Rob van Dijk vraagt of de gemeente Utrecht ook mensen in dienst heeft die dat doen. Kennelijk zou het tot de normale praktijk moeten behoren dat een plan getoetst wordt aan de uitgangspunten, middels een lijstje van uitgangspunten. Kennelijk gebeurt dat in Utrecht niet zo. In Utrecht loopt dat namelijk wel eens mis.

Hans van Heel ziet dat in andere gemeentes wel gebeuren. Maar of de gemeente Utrecht ook zo'n planologische toets maakt is hem niet bekend.

Proeftuin

20 Jacob-Jan Bakker wil daar graag iets over kwijt. Hij is bewoner en voorzitter van de Stichting Open Oog (in Al), een stichting die de herontwikkeling van het Cereolterrein in Oog in Al nauwlettend in de gaten houdt. Hij wil de gemeente graag een duwtje geven in de richting van oplossingen: het bestuur is al bezig om de participatie te verbeteren, want in september 2007 was er het symposium van de gemeente "Met de stad voor de stad", waar de zgn. Gideonsbende is samengesteld.

Die Gideonsbende gaat de participatie in de gemeente aanpakken. Jacob-Jan Bakker wil de gemeente niet beschermen, maar de gemeente geeft zelf ook aan dat men wil dat het zwaartepunt van het betrekken van de burgers verschuift naar de beleidsvoorbereiding. Als de gemeente het probleem herkent en erkent, **waarom dan niet een proeftuin instellen en wijk West daarvoor kiezen, met bewonersgroepen die bekend zijn of nog komen, en dat een jaar uitproberen?**

[Applaus]

30 Gespreksleider Klaas Wiertzema is benieuwd naar de reactie van de raadsleden op dit voorstel, en Erik van der Marel (VVD) durft het aan (Cmie. Stedelijke Ontwikkeling) Hij vindt de verhalen zeer herkenbaar. De inspraak is in Utrecht vaak *achterspraak*, en het zou *voorspraak* moeten worden. De VVD heeft een plan ingediend, de *Zeven Gouden Regels*, waaraan ook andere partijen een bijdrage hebben geleverd. "*Het zál gaan gebeuren wat mijnheer zojuist zei. Het zál gebeuren*". Want het kan niet zo zijn dat iedereen te hoop loopt in de commissievergaderingen en bezwaar en beroep indient, terwijl je heel veel kunt voorkomen als je vooraf de bevolking bij de plannen betreft [Applaus]

40 Gerda Oskam (D66) wil daar graag nog iets aan toevoegen. Ooit was zij wijkraadvoorzitter van Vleuten/De Meern. Daar zijn een aantal aardige initiatieven genomen in het kader van participatie, een procesmatig verhaal. Aan de ene kant kan de wijkraad betrokken worden bij de ruimtelijke visie, het masterplan, en de herstructurering (langdurige zaken, op stad- en wijkniveau) aan de andere kant kunnen buurtcomité's erbij worden betrokken op het moment dat de grote lijnen bekend zijn en het op buurtniveau neergezet moet worden. Dat is in Vleuten/De Meern gedeeltelijk ook gebeurd. Soms is dat heel goed gelukt: als een aantal zaken vooraf goed zijn ingevuld. Maar daar zijn kaders voor nodig: financiële kaders, een programma van eisen. En het idee van een proeftuin? Waarom niet, het is best een aardig idee!

Een van de aanwezigen roept dat een proeftuin natuurlijk prachtig is, maar dan wel voor *heel* Utrecht!

De gespreksleider vraagt de wethouders om een reactie.

50 Wethouder Robert Giesberts wil daar best op ingaan. Het College is sterk gericht op samenwerking met bewoners voor alle bouwplannen. Het loopt niet altijd even succesvol af, heeft hij vanavond gemerkt, maar de intentie is er niet minder om. Robert Giesberts heeft in de gespreksgroep Groeneweg-Zuid gezeten en hoorde daar veel belangwekkende signalen over wat er niet goed ging, ook over wat er wel goed ging (want er zijn wel dingen bereikt). Voor hem als wethouder is het belangrijk dat alle betrokkenen elkaar tijdens het proces goed informeren. Als je weet waaróm een standpunt wordt ingenomen, is dat een bouwsteen om samen te werken, ondanks tegengestelde belangen. Het is heel belangrijk om aan het begin van processen te verstaan wat de dilemma's zijn. De gemeente heeft namelijk te maken met bepaalde opgaves (hoeveel woningen binnenstedelijk realiseren, parkeerbeleid, luchtnormen), en bewoners hebben ook belangen. Maar projectontwikkelaars ook. Als men daar vroeg in het proces over praat wordt aardig duidelijk waarover men gaat conflicteren, en kan men door studie toch tot een vergelijk komen. Dat kan het proces

versoepelen maar sluit toch een procedure – tot aan de Raad van State – niet uit. Van elk project leert B&W ook weer, en zo probeert men het bij een volgend project beter te doen. In die zin is Utrecht één grote proeftuin en blijft dat ook, maar de bedoeling is om met elkaar steeds sneller te komen tot een aanpak waar iedereen zich tevreden bij voelt.

Roger Vossen (Klein & Fijn Groenewegterrein) zegt dat de hier aanwezigen niet zozeer zijn geïnteresseerd in de vraag hoe de situatie nu *is*, maar in de vraag wat B&W er concreet aan gaat *doen*.

Lijst van 100 projecten

10 Wethouder Harrie Bosch wil daar wel iets over kwijt. Als men praat over concretisering is een afspraak uit de laatste commissievergadering dat de gemeente de lopende bouwprojecten van enige betekenis (en dat zijn er zo'n 100) nog een keer langs loopt of het proces goed verlopen is of er aanvullende stappen nodig zijn, en als het kan zal bekeken worden of de wens van de bewoners – vroegtijdig erbij betrekken – ook gerealiseerd kan worden. Een aantal projecten is al te ver, maar het zal uiterlijk in het eerste kwartaal van dit jaar in een schema gezet worden. Daarbij wordt aangegeven of het een proces was zoals gepland, of het zo verder mag gaan en of er nog extra stappen moeten worden ingebouwd. **(Toezegging 3 en 4)**

Gerda Oskam, raadslid D66, is benieuwd wie de criteria daarvoor bepaalt, waarop wethouder Bosch antwoordt dat het College verantwoordelijk is voor de inrichting van die processen. En het College legt vervolgens verantwoording af aan de raadscommissie. Als er bij grote projecten aanpassingen gedaan moeten worden zal het College dat met de bestaande bewonersgroepen bespreken. **(Toezegging 5)**

20 Bij een project zoals de M.P. Lindostraat moet anders worden gehandeld en dat gaat de gemeente dus met de bewoners bespreken. **(Toezegging 6)**

Een tweede punt is het punt van de vroegtijdige betrokkenheid. Of het een nota van uitgangspunten blijft of niet: daar zitten veel elementen in die hier genoemd zijn, zoals financiële randvoorwaarden, een voorbeschouwing t.a.v. “wijk-effectrapportage” etc., waar de gemeente op moet letten. Wethouder Bosch vindt het altijd essentieel om de nota van uitgangspunten vroegtijdig met betrokkenen te bespreken, zeker in de wat grotere bouwprojecten. Dat doet de gemeente niet altijd goed, en soms heeft de gemeente te snel gekozen voor een Artikel 19 procedure in plaats van een nota van uitgangspunten. Dat geldt voor Groeneweg-Midden en ook voor andere projecten.

30 Rob van Dijk is blij met die uitspraken. Dat is nu juist wat bewoners van een wethouder vragen.

Wethouder Bosch zegt dat dat niet betekent dat alles overgedaan wordt. De nota van uitgangspunten wordt gewoon vastgesteld en daarover wordt gecommuniceerd. Artikel 19 of een nota van uitgangspunten is een afweging die men aan het begin kan maken.

Een kanttekening wil de wethouder plaatsen bij het onderzoek: er werd gezegd dat Artikel 19 een juridische procedure is maar dat is het niet uitsluitend; het is een planologische procedure, en het kan in een aantal gevallen heel goed een instrument zijn om sneller bouwprojecten met bewoners te bespreken. Het is dus meer dan een juridische procedure.

40 Over het algemeen kunnen bewoners ook heel breed kijken, maar de gemeente moet een bredere belangenafweging maken, en dat moet aan het begin van de rit helder gemaakt worden, bijvoorbeeld middels visies, afspraken etc. ; daar moet de gemeente de nadruk op leggen. Dan blijkt wel: die uitgangspunten zijn hard, en andere zijn meer open. En er zijn ook delen waarvan de gemeente kan zeggen: “dat bepalen we nu zelf, daar is geen specifiek beleid voor gemaakt”.

Hans van den Brink van Wijkraad West wil graag uitgesproken horen dat Groeneweg-Midden een van die 100 projecten is, en wethouder Bosch bevestigt dat.

(Zie toezegging 3) Een daarvan is Groeneweg-Midden, en het is ook een project waarvan de gemeente de procedure niet over zal doen. Dat weet de actiegroep ook. Binnenkort is er een gesprek met hen, dat gaat naar een afronding toe en dan worden er wel degelijk stappen gezet vervolgens naar een nieuwe Artikel 19 procedure. Men moet ook durven zeggen “we hebben elkaar er voldoende over gesproken”.

50 Houding ambtenaren

Aad van Vliet van Wijkraad Noordwest wil horen wat er gaat gebeuren aan de houding van degenen die met bewoners gaan praten. Ambtenaren benaderen de bewoners vaak als “die zullen er wel tegen zijn”, maar in Noordwest wonen heel veel bewoners die serieus en op langere termijn over zaken nadenken.

Wat gaat er gebeuren met ambtenaren die vanuit hun ivoren toren wel weten wat goed voor de bewoners is?

Els Leicher haakt daarop aan. Els is wijkmanager Binnenstad en bezig met participatie: zij is ambtenaar, maar als wijkmanager heeft ze veel contact met bewoners. Ze is hoofd van de Gideonsbende. Daar is een analyse gemaakt: ze dachten dat het misschien ook kon liggen aan het feit dat ambtenaren niet gewend zijn om met bewoners te praten, het een beetje eng vinden. Daarom wil ze ook kijken of de ambtenaren binnen het gemeentelijk apparaat *geschoold* kunnen worden, zodat ze meer open zijn, en begrijpen dat bewoners

erg aardige en slimme mensen zijn! **(Toezegging 7)**

Aad van Vliet wil dat nog sterker stellen: veel bewoners zijn hoger opgeleid dan de ambtenaren met wie ze in gesprek zijn! *[Applaus]*

Anneke Mosselman komt terug op die 100 projecten. De presentatie van Labyrinth wees uit dat de beleving van de politiek, de projectontwikkelaars en de bewoners uiteenloopt. Daarom stelt zij voor om te toetsen vanuit de wijkraad welke gevoelens van onvrede er liggen bij bewoners, want anders denkt het College dat een project goed loopt terwijl dat niet het geval is. *[Applaus]*

10 **Bewoners erbij betrekken**

Olaf Hoftijzer is lid van Wijkraad West. Hij beschouwt het als een groot succes voor de wijkraad dat alle projecten beoordeeld worden en terugkoppeling krijgen van het college, inclusief de M.P. Lindostraat. Waar hij benieuwd naar is: wat men hier merkt is dat het allemaal projecten zijn die zijn begonnen, en dan komt er een actiegroep die het vloerkleed onder zich vandaan getrokken voelt. Maar de bewoners willen juist voorkómen dat het college gaat communiceren met publiek dat zij niet kennen, want een actiecomité komt er pas wanneer het fout gaat. Hebben de wethouders daar ideeën over?

Wethouder Giesberts wil daar wel op antwoorden.

20 Als men begint met een bouwlocatie moet men erop gaan staan en rondkijken: welke doelgroepen kunnen iets met deze plek. Bewonerscategorieën, ondernemers, fietsers, voetgangers, en noem maar op. Die moeten vanaf het begin betrokken zijn bij hete proces. Als men dilemma's definieert moet men daar die doelgroepen ook bij definiëren.

Olaf Hoftijzer is benieuwd of er een voorbeeld te noemen is waarbij dat grotendeels gelukt is.

Wethouder Giesberts kan geen recent project noemen maar het is wel de opgave. Hij denkt dat de gemeente daar nog een slag extra in kan maken als men het gaat indelen in doelgroepen, en die ook een aparte benadering geeft. Die slag dieper moet dus nog gemaakt worden. **(Toezegging 8)**

30 Wethouder Bosch vindt dat ambtenaren niet gegeneraliseerd moeten worden: er zijn heel veel ambtenaren die het wel goed kunnen. Er zijn legio voorbeelden van goed gelopen procedures rondom nota's van uitgangspunten: denk aan Mesos, of Transwijk. Er zijn vaste stappen die altijd gebeuren: informatievoorziening, wijkbladen, direct omwonenden snel informeren, maar bij enkele projecten in west is een aantal stappen voorafgaand aan de Artikel 19 procedure niet gezet.

Het proces moet goed zijn, aan het begin al. Dat moet veel beter, ook in het overleg, maar het is niet zo dat in 100 van de projecten *alles* is misgelopen want dat is niet de werkelijkheid.

40 T.a.v. het WANNEER is Fred Dekkers van Wijkraad West blij dat er gezegd is dat er meer gesproken moet worden over de nota van uitgangspunten, maar dat is niet voldoende. Er zijn momenten geweest bij projecten in West waarbij er intensief overleg was, maar waarbij er daarna behoorlijk lange periodes van radiostiltes op volgen. Hij kan zich heel goed voorstellen dat men het als ambtenaar of bestuur lastig vindt om naar bewoners toe te gaan als men er nog niet helemaal uit is, maar dat is koudwatervrees. Hij adviseert: haal er dan mensen uit de wijk bij, want lange stiltes (zoals bij Cereol of Kop van Lombok) maken dat mensen gaan afhaken. Begin goed, maar haal elkaar er dan ook bij. Overleg in kleine clubs, en niet zo formeel met brieven enzo. En die bewonersbrieven worden overigens best goed opgesteld..

Een van de aanwezigen vraagt of de lijst van 100 projecten ook naar de wijkraden gestuurd kan worden, en wethouder Bosch antwoordt dat er een praktische manier gezocht zal worden om de toets kort te vertellen, hoe zitten de stappen in elkaar, moeten er aanvullingen komen of niet, en ook meewegen in welke fase het project zich bevindt. Per gebied op een praktische manier bespreken met wijkraden wat daar geconstateerd wordt en wat de gemeente denkt dat er veranderd moet worden. Daar kan de wijkraad dan zijn zegje bij doen. **(Toezegging 9)**

50 Klaas Wiertzema komt terug op de WANNEER-vraag. Het is duidelijk dat het in ieder geval in een zeer vroeg stadium moet. De WAT-vraag: daarbij is gesproken over de wijk-effectrapportage (vgl. MER) en verplicht of niet. En de HOE-vraag: daar is nog weinig over gezegd vanavond.

Mieke Peetoom is in ieder geval blij met de toezegging van wethouder Giesberts, nl. om als gemeente veel beter er aan te werken om mensen in een vroeger stadium bij projecten te betrekken, mensen die er belang bij hebben en er iets over kwijt willen.

● **Tot slot: 5 oneliners!**

Wat gebeurt er met de onderzoeksresultaten en met alle opmerkingen die vanavond geplaatst zijn?

[Jacob-Jan Bakker]

Gemeenteambtenaren en gemeentebestuur: ga eens vraaggericht denken in plaats van aanbodgericht!

[Leo Tebbens]

Gemeente, waarom de bewoners zoeken? Ze zijn al gevonden! Kijk naar het succes van deze avond, West heeft het prima voor elkaar,

10 dus benut de wijkraden om de bewoners te bereiken!

[Aad van Vliet]

De gemeente moet leren beter te communiceren, ook zijn eigen onzekerheden!

[Han van Dobben]

Neem ons serieus en lach ons niet uit!

[Yolanda de Vos]

20 • Sluiting

De gespreksleider bedankt wijkraad West, die dit alles mogelijk heeft gemaakt. Het is een enorme organisatie geweest; compliment daarvoor. [Applaus]

Op haar beurt bedankt Eveline van der Aa alle mensen die hieraan hebben meegewerkt, maar ook alle aanwezigen, voor hun aanwezigheid en inbreng. Er is nog heel veel te bepraten. Schrijf hartenkreten op de flipovers, dan worden ze verwerkt in de verslaglegging.

Tot slot de vraag wat er met de resultaten van het onderzoek gebeurt. Die worden verwerkt in het onderzoeksrapport. Wie zijn e-mail adres op de presentielijst heeft gezet zal een berichtje krijgen als het rapport op de website is geplaatst. **(Toezegging 10)**

30 Deze avond was opgezet vanuit het verlangen om het herhalingspatroon overal in Utrecht te doorbreken, en te zorgen dat partijen met elkaar in gesprek raken over hoe het beter kan. Vanavond is de eerste stap gezet om daarover in dialoog te gaan. Natuurlijk gebeurt er ook al heel veel goeds, maar toch is de wijkraad erg geschrokken van wat er in onderzoeksresultaten naar voren is gekomen. Constructief overleg is goed, maar veeg s.v.p. die schrik niet van tafel! "Laten we hier onze tanden in zetten, in aansluiting op de Gideonsbende!"

De aanbevelingen van de wijkraad zullen gestuurd worden naar het College en de raad, volg het op de website van wijkraad West. Bewoners willen graag verder in dialoog gaan met de betrokken partijen: politiek, ambtenaren, projectontwikkelaars.

Eveline vraagt om commitment om vervolgstappen te zetten, dat het niet bij deze avond blijft. Is dat commitment er?

40 **Een aantal raadsleden, de projectontwikkelaar en wethouders steken hun hand op: dat commitment is er.**

(Toezegging 11)

Om plm. 22.30 uur sluit Eveline van der Aa de avond af met de uitnodiging om nog na te praten met een borrel.

Bijlagen:

- 50
- Lijst van toezeggingen
  - Lijst van aanwezigen
  - Hartenkreten (flipovers)

Toezeggingen gedaan tijdens slotdebat wijkraadpleging West over participatie

1. De opmerkingen op de flipovers worden verspreid. [Nathan Rozema]
2. Punten die later op de avond naar boven zijn gekomen konden worden doorgegeven, zodat ze

alsnog in het verslag zullen worden meegenomen.

[Wijkraad West]

3. Van ongeveer 100 lopende bouwprojecten van enige betekenis zal de gemeente nagaan of het proces goed verlopen is of dat er aanvullende stappen nodig zijn. Overzicht is eind eerste kwartaal 2008 gereed. Een van die 100 projecten is Groeneweg-Midden. *[wethouder Bosch]*
4. Zo mogelijk worden bij die 100 projecten de bewoners in een vroeg stadium betrokken. *[wethouder Bosch]*
5. Als er bij grote projecten aanpassingen gedaan moeten worden zal het College dat met de bestaande bewonersgroepen bespreken. *[wethouder Bosch]*
- 10 6. Een project zoals de M.P. Lindostraat moet anders, en dat gaat de gemeente dus met de bewoners bespreken. *(wethouder Bosch)*
7. Ambtenaren moeten een open oor krijgen voor bewoners: bekeken wordt of de ambtenaren binnen het gemeentelijk apparaat geschoold kunnen worden, zodat ze meer open zijn, en snappen dat bewoners erg aardige en slimme mensen zijn. *[Els Leicher]*
8. Gemeente wil bewoners in een vroeger stadium erbij betrekken; alle belanghebbenden indelen in doelgroepen en die op daarbij passende manier benaderen. Daar moet een extra slag in gemaakt worden. *[wethouder Giesberts]*
9. Lijst van 100 projecten: ook de betreffende wijkraad wordt om een oordeel gevraagd. *[wethouder Bosch]*
- 20 10. Wie zijn e-mail adres op de presentielijst heeft gezet zal een berichtje krijgen als het eindrapport van Labyrinth op de website is geplaatst. *[Eveline van der Aa]*
11. Alle betrokken partijen hebben hun commitment betuigd om vervolgstappen te zetten!

Lijst van aanwezigen:

Wijkraad West [de organiserende wijkraad]

- Mathilde Kruse
Piet Kuipers (ook KI&F Gr.wegterrein)
Olaf Hoftijzer
Thea Veldkamp
Els Bakker
Hans v.d. Brink
10 Fred Dekkers
Henk Beumer (ook bew.verleg Leidseweg tussen Meent en Hommel)
Miriam Wolters
Eveline van der Aa
Mark Polman
Lies König

Wijkraad Zuidwest

- Leo Tebbens
Hassan Barzai
20 Wim van Vugt

Wijkraad Overvecht

Els Wegdam, vz

Wijkraad Binnenstad

An Dammerman
Han van Dobben, vz

Wijkraad Noordoost

- 30 Christian Naethuys, vz
Jan Commandeur
Hans Botman

Wijkraad Oost

Artan Jacquet, vz

Wijkraad Zuid

[afwezig? of presentielijst niet ingevuld]

- 40 Wijkraad Noordwest

Aad van Vliet
Gerard van Workum
G.van Wakeren

Bewoners/overigen

- Kees van Oosten, bewoner West
Roger Vossen, bewoner (KI&F Groenewegterrein)
Patrice Dijkman (KI&F Groenewegterrein)
Rob van Dijk
50 Dhr. Smits
Dhr. Spoussi
Dhr. Kuiper
Dhr. Commandeur
Mw. Westerhof, bewoner
An Braat, bewoner Binnenstad
Peter Hagenaar, Museumcafé Lombok (na de pauze)
Dhr. Wijnhuizen, bewoner en afd.voorzitter
Gea Leutscher
Cor van Gorp

- Celia Stoker, Klankbordgroep Zuidpunt
Dorothe Lucassen, Het Wilde Westen
J. Smits
Martin Verspeek
Riek Westerhof
M.A. Bruins Slot, vz OR Cartesius
Anneke Mosselman
Wolfgang Geuking
Yolanda de Vos, bewoner Schepenbuurt
- 10 Ben van Diest, bewoner en ouder Jan van Nieuwenhuyzenschool (vanaf de pauze)
Hans van Heel, stedenbouwkundige [*adviseur wijkraad West bij deze wijkraadpleging*]
Wil
Harry
Marij Nielen, kunstenaar
Marieke de Roode, Complex 507
Sandra Nachtegaal, Complex 507
Elze Huisman, Complex 507
Rob Steinebach, Opbouwwerker Portes, o.a. wijk West
Ries van den Berg, Stichting Open Oog (in AI)
- 20 Jacob-Jan Bakker, Stichting Open Oog (in AI)
Hugo Vrijhoff, AM Vastgoed
Walter Vroom, Nirov
Bert Kleen, Nirov
Sebastiaan de Groot
- Raad gemeente Utrecht
Ahmet Taskan, CDA
Tim Schipper, SP
Mieke Peetoom, GroenLinks
- 30 Erik v.d. Marel, VVD
Gerda Oskam, D66
Gadiza Bouazani (PvdA)
Eiko Smid, CDA (vanaf de pauze)
Pepijn Zwanenberg, Groenlinks (vanaf de pauze)
- Ambtenaren gemeente Utrecht
Marjolijn de Keijzer, ambtenaar wijkbureau Binnenstad
Han Bleijs, ambtenaar/accountmanager
Annemarie Reintjes, wijkmanager West
- 40 Angeline Diederer, wijkgericht werken
Peter Jans, Communicatie, wijkbureau West
Marcel Kiewek
Ruud Zuiderwijk
Els Leicher, wijkmanager Binnenstad bezig met participatiebeleid
Hedwig Leijten, ass.wijkmanager Leidsche Rijn
Marjan Wertwijn, wijkmanager wijkbureau Oost/Noordoost
Thomas Vernooy, ass.wijkmanager West
Jeroen Pattipeilohy, Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling
- 50 Wethouders gemeente Utrecht
Harrie Bosch (*Portefeuille: Wonen. Leidsche Rijn, Ruimtelijke ordening, Herstructurering naoorlogse wijken, Wijkwethouder voor de wijk Leidsche Rijn*)
- Robert Giesberts (*Portefeuille: Openbare ruimte en Groen. Grondzaken, Internationale Zaken, Wijkgericht werken, Gemeentelijke organisatie, Wijkwethouder voor de wijken Zuid en Oost*)

Verhinderd : Harm Janssen, wijkwethouder West

Labyrinth: Renee ter Maat, Nathan Rozema

Gespreksleider (Erasmus Universiteit): Klaas Wiertzema

Hartekreten genoteerd op de flipovers

10

- Waarom is Harm Janssen niet aanwezig bij deze wijkbrede problematiek?
- Projectontwikkelaars buiten spel zetten!! (deze hartekreet is op 2 vellen genoteerd)
- Ad-hoc/ "postzegel" - besluitvorming voorkomen door al bij bestemmingsplannen inspraak serieus te nemen, en voldoende specifiek te maken.
- Wijkbureaus moeten in de wijk blijven!
- Als de wethouder de wensen van bewoners belangrijk vindt, start hij geen (nieuwe) artikel 19 procedures, maar begint met een overleg met de buurt over wat er in de Nota van Uitgangspunten komt te staan (m.b.t. Groeneweg-Midden).
- Goed gedaan wijkraad West! Laat Mp Lindoplein niet de volgende zijn --> wij willen graag vroegtijdig meedenken!

20

.-.-.-.